

Concept Startnotitie – Duurzaamheid en energieneutraliteit

1. Inleiding

Het belang van duurzaamheid, het milieu en het klimaat wordt maatschappelijk steeds breder gedragen. In het klimaatakkoord van Parijs zijn mondiale afspraken gemaakt om de uitstoot van broeikasgassen aan banden te leggen. Door een recente uitspraak van de rechter is de Nederlandse staat gedwongen om maatregelen te nemen tegen de CO₂-uitstoot en eisen burgers schone lucht.

Berkelland zet dan ook in op verduurzaming. In Berkelland ligt de focus om duurzamer te worden met name op energie(neutraliteit). Zo heeft de gemeente Berkelland de doelstelling vastgesteld om in 2030 energieneutraal te zijn. Ook heeft ze een uitvoeringsprogramma's vastgesteld: Het Energie uitvoeringsprogramma 2015 t/m 2018, deze is recent vervangen door de nieuwe variant: Het Energie Uitvoeringsprogramma 2019 t/m 2022. Uit de evaluatie van energie uitvoeringsprogramma 1 bleek dat de doelstelling niet behaald is van 1/3 bespaard of duurzaam opgewekt. Er is in Berkelland dus nog wel wat werk aan de winkel.

Ook op andere onderdelen wordt in Berkelland stil gestaan bij verduurzaming. Zo wordt er bij het programma fijn leven op verschillende manieren aandacht gegeven aan klimaatverandering en klimaatadaptie. Ook in het programma vitaal platteland wordt aandacht geschonken aan verduurzaming. Daarnaast staat in het Energie Uitvoeringsprogramma 2019 – 2022 nadrukkelijk aangegeven dat de gemeente van plan is om duurzaam te gaan aanbesteden en circulair te gaan inkopen en dat hierover nog een afzonderlijke nota aan de gemeenteraad wordt aangeboden. De gemeente Berkelland wil ook als voorbeeld dienen voor haar inwoners, met betrekking tot duurzaam denken en gezond verstand.

Daarnaast geeft de gemeente Berkelland aan in het Energie Uitvoeringsprogramma 2019 – 2022 dat ze ook afhankelijk is van andere partijen en van mede-overheden. Zoals het Nationaal Klimaat Akkoord, De Regionale Energie Strategie, Het Gelderse Energie Akkoord en het Regionale energie uitvoeringsplan.

De Rekenkamercommissie van Berkelland wil inzicht krijgen in de mate van doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid dat gevoerd wordt op de verschillende gebieden van de gemeente Berkelland met betrekking tot duurzaamheid en beoogt mogelijke richtingen van verbetering voor zowel de gemeenteraad als het college te identificeren.

2. Criteria:

Bij de keuze van een het onderwerp maakt de Rekenkamercommissie ook gebruik van een aantal criteria. De criteria zijn van belang om duiding te geven en relevantie aan te geven waarom voor dit onderwerp is gekozen:

- a. Het financiële belang van een onderwerp: Met het duurzaamheidsbeleid zijn behoorlijke financiële bedragen gemoeid. Het is een onderwerp dat ook in de huidige maar ook in de toekomstige begrotingen een plaats heeft en een grotere financiële beslag zal krijgen.
- b. Het maatschappelijke belang van het onderwerp: Het belang van duurzaamheid, het milieu en het klimaat wordt maatschappelijk steeds breder gedragen.
- c. De twijfels met betrekking tot de uitvoering van een onderwerp: Op basis van een kleine inventarisatie met betrekking tot dit onderwerp, bleek dat de gemeente Berkelland achterloopt met betrekking tot haar eigen gestelde doelstelling van 1/3 energieneutraliteit in 2019. Dit roept de vraag op: hoe is het nu eigenlijk gesteld met het duurzaamheidsbeleid en hoe vervult de gemeenteraad zijn rol met betrekking tot dossier en worden ze hiervoor voldoende in de mogelijkheid gesteld.
- d. De mate van risico m.b.t. doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid: Het onderzoek gaat in op of het huidige duurzaamheidsbeleid voldoende is om binnen de afgesproken tijd de gedefinieerde doelstelling te behalen.
- e. Het is geschikt als rekenkameronderzoek: Het onderzoek levert inzichten en informatie op waarover de gemeenteraad en/of het college nog niet beschikt. Daarnaast zorgt dit onderzoek ervoor dat de gemeenteraad nog beter in staat is om haar rol te pakken.

3. Doel en vraagstelling van het onderzoek

3.a Doelstelling van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is om inzicht te geven in de mate van doeltreffendheid en doelmatigheid van het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Berkelland en beoogt voor zowel de raad als het college mogelijke richtingen van verbetering te identificeren.

3.b Vraagstelling: centrale onderzoeksvraag en deelonderzoeksvragen:

De centrale onderzoeksvraag is: Hoe doeltreffend is het huidig gemeentelijk duurzaamheidsbeleid, zijn de randvoorwaarden aanwezig om de duurzaamheidsdoelstellingen te behalen en hoe vervult de gemeenteraad van Berkelland zijn kaderstellende en controlerende rol?

Deelvragen om de centrale vraagstelling te beantwoorden, zijn:

Speelveld duurzaamheid en operationalisatie van het begrip

1. Hoe is in de gemeente Berkelland duurzaamheid gedefinieerd en geoperationaliseerd naar bijvoorbeeld hoofddoelstellingen en subdoelstellingen?
2. Wat zijn de regionale doelstellingen en hoe verhouden deze zich tot de Berkellandse operationalisatie?
3. Wat zijn de verantwoordelijkheden van de regionale spelers en hoe verhouden deze spelers zich tot de Berkellandse spelers?
4. Hoe zijn de (sub)doelstellingen van de gemeente Berkelland vertaald naar instrumenten, randvoorwaarden en rollen van de gemeente en op basis van welke redenering zijn juist deze instrumenten en acties gekozen?¹
5. Zijn de gekozen instrumenten en acties voldoende om de doelstellingen te behalen op het gebied van duurzaamheid?
6. In hoeverre is de gemeenteraad betrokken geweest bij het definiëren van het begrip 'duurzaamheid', de (sub)doelstellingen en de inzet van instrumenten?

Uitvoering van bestaand beleid

1. Hoe ontwikkelt de gemeente Berkelland zich (op basis van bestaande benchmarks en onderzoeken), in relatie tot de gestelde doelen?
2. Welke maatregelen/acties worden daadwerkelijk ingezet en is er overzicht wanneer alle maatregelen en acties zijn of worden ingezet?
3. Is het waarschijnlijk dat alle maatregelen en acties binnen de aangegeven tijd kunnen worden geselecteerd?
4. Hoe is er bijgestuurd in de afgelopen periode ten aanzien van het beleid op het gebied van duurzaamheid en op basis waarvan was het noodzakelijk dat er bijgestuurd werd?
5. Wat zijn de tegengekomen knelpunten en risico's bij de uitvoering van het beleid en hoe zijn en worden deze beheerst?
6. Op welke manier stelt de gemeente vast hoe de activiteiten hebben bijgedragen aan de vastgestelde (sub)doelstellingen en of de activiteiten doelmatig zijn verlopen?

Informatievoorziening en gemeenteraad

7. Welke afspraken zijn gemaakt over de informatievoorziening (om zicht te houden op de realisatie van de uitvoering en de doelrealisatie en de hierbij behorende knelpunten) en worden deze afspraken nageleefd?
8. Kan de gemeenteraad op basis van deze informatie ook echt zicht houden op (mogelijke) knelpunten en de voortgang?
9. Heeft de raad op basis van de gemaakte afspraken invulling kunnen geven aan hun kaderstellende en controlerende rol?

¹ Normenkader ook aandacht voor de rol van de gemeenteraad hierin.

4. Afbakening/reikwijdte van het onderzoek

Het onderzoek richt zich op het duurzaamheidsbeleid, de werkwijzen en organisatie van de gemeente Berkelland, in de periode vanaf 2014 tot heden. Hierbij wordt in eerste instantie in de breedte gekeken naar het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Berkelland. Als op basis hiervan blijkt dat de gemeente Berkelland haar accenten sterk op bepaalde deelgebieden van duurzaamheid heeft gelegd, zoals bijvoorbeeld energieneutraliteit en de gemeente als voorbeeld, dan wordt hier in het verdere onderzoek logischerwijs op ingezoomd.

5. Onderzoeksmethode

Het onderzoek wordt uitgevoerd op basis een uitgebreide dossierstudie van de beleidsdocumenten in de gemeente Berkelland. Daarnaast wordt een groot aantal interviews uitgevoerd met actoren binnen het duurzaamheidsbeleid in de gemeente Berkelland. Zowel met het ambtelijk apparaat als met externe stakeholders.